

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 404
van **WILLEM-FREDERIK SCHILTZ**
datum: 19 maart 2018

aan **PHILIPPE MUYTERS**
VLAAMS MINISTER VAN WERK, ECONOMIE, INNOVATIE EN SPORT

Toewijzing overheidsopdrachten aan de strategische onderzoekscentra (SOC's) - Marktconformiteit

Vlaanderen telt vier strategische onderzoekscentra (SOC's), die een belangrijke rol spelen in het verbinden van het fundamenteel met het toegepast onderzoek. Zowel imec-iMinds, VIB, VITO als Flanders Make verkrijgen hiertoe aanzienlijke middelen uit de Vlaamse begroting. Tevens verkrijgen de SOC's eigen inkomsten, bijvoorbeeld uit contractonderzoek.

Via de schriftelijke vragen nrs. 192, 193, 194 en 195 van 9 januari 2018 vroeg ik cijfers op m.b.t. de deelname van de SOC's aan publieke aanbestedingen. Uit de gecoördineerde antwoorden van minister Muyters bleek dat enkel VITO en imec-iMinds hebben deelgenomen aan publieke aanbestedingen in de beschouwde periode.

Uit de cijfers blijkt dat VITO in de periode 2014-2017 voor een aanzienlijk totaalbedrag aan overheidsopdrachten heeft binnengehaald. Het gaat dan zowel om opdrachten met publieke aanbesteding als om opdrachten zonder bekendmaking. Ook imec-iMinds (in de periode 2010-2016 gaat het enkel om iMinds) heeft de voorbije jaren inkomsten uit overheidsopdrachten verkregen.

De SOC's verkrijgen aanzienlijke publieke financiering uit de Vlaamse begroting. Het is dus cruciaal dat bij toewijzing van overheidsopdrachten aan de SOC's de marktconformiteit wordt bewaakt, zodat de marktwerking gegarandeerd blijft.

1. Welke mechanismen zijn ingebouwd zodat de marktconformiteit steeds wordt bewaakt m.b.t. de toewijzing van overheidsopdrachten aan de SOC's? Welke mechanismen garanderen dat geen marktverstoring gebeurt, bijvoorbeeld doordat de SOC's - gesteund door de publieke financiering - private spelers beconcurreren via zeer scherpe prijszetting? Graag een overzicht van de verschillende controlemechanismen, zowel bij de SOC's als bij de Vlaamse overheid.
2. Hoe evalueert de minister de bestaande mechanismen? Zijn er signalen dat de SOC's - gesteund door de publieke financiering - marktverstoring zouden optreden ten opzichte van private marktspelers bij het deelnemen aan publieke aanbestedingen van de Vlaamse overheid?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Liesbeth Homans (355), Philippe Muyters (404)

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 404 van 19 maart 2018

van **WILLEM-FREDERIK SCHILTZ**

1. De jaarlijkse subsidie die toegekend wordt aan een strategische onderzoekscentrum dient voor het uitvoeren van de "primaire" taken van het onderzoekscentrum. Deze niet-economische taken omvatten in grote lijnen het uitvoeren van onafhankelijk onderzoek en/of kennisdeling. Indien een strategisch onderzoekscentrum een opdracht uitvoert, bijvoorbeeld in het kader van een aanbesteding, dan betreft het een economische activiteit.

Volgens de Europese kaderregeling betreffende staatsteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie mogen subsidies niet gebruikt worden voor een economische activiteit (2014/C 198/01). De kaderregeling geeft aan onder welke voorwaarden een onderzoeksorganisatie toch economische activiteiten kan uitvoeren zonder dat er sprake is van staatsteun. In grote lijnen komt dit erop neer op dat:

- Een onderzoeksorganisatie die, naast zijn niet-economische activiteiten, ook economische activiteiten uitvoert, is verplicht om te werken met gescheiden rekeningen. Dit betekent dat met betrekking tot de financiering van, de kosten van en de inkomsten uit die economische activiteiten men een gescheiden boekhouding moet voeren. Dit principe van gescheiden rekeningen dient om te vermijden dat overheidsfinanciering, bedoeld voor het uitvoeren van primaire activiteiten, zou worden aangewend bij een economische activiteit.
- Onderzoek dat uitgevoerd wordt door een onderzoeksorganisatie in kader van een aanbesteding of contractonderzoek moet steeds marktconform vergoed worden. In regel betekent dit dat de kosten volledig vergoed moeten worden en dat daarboven een marge aangerekend wordt zoals gehanteerd door ondernemingen die in de sector van de betrokken dienstverlening actief zijn.

A. Controlemechanismen bij de Vlaamse overheid

- Bepalingen in het convenant

De bepalingen van de Europese kaderregeling m.b.t. onderzoeksorganisaties worden in de convenanten van de strategische onderzoekscentra opgenomen. In het convenant van imec (2017-2021) betreft het artikel 9.§6 en in het convenant van VITO (2014-2018) het artikel 12.§6. De betreffende artikels stellen dat:

- Het onderzoekscentrum zal waarborgen dat de door de Vlaamse overheid verstrekte subsidie op geen enkele wijze voor contractonderzoek wordt aangewend. Het onderzoekscentrum zal daarom voor het contractonderzoek binnen de boekhouding duidelijk gescheiden rekeningen opmaken, waarin alle kosten en inkomsten, met de daarvoor gebruikte berekeningsgrondslag en gedetailleerde toewijzingsmethoden (op basis van full-cost) worden aangegeven, alsmede een overzicht opmaken van de vaste activa gebruikt binnen het contractonderzoek.
- Conform het artikel 25 van de kaderregeling wordt contractonderzoek in het convenant gedefinieerd als: onderzoek dat uitgevoerd wordt op verzoek van een of meer publiek- of privaatrechtelijke rechtspersonen of natuurlijke personen,

waarbij (i) alleen die (rechts)personen die uit te voeren activiteiten bepalen; en (ii) die de eigenaar van de resultaten van de onderzoekswerkzaamheden worden en (iii) die het risico op mislukking dragen.

Indien er voldaan wordt aan de betreffende bepalingen in het convenant is er volgens de Europese kaderregeling geen sprake van staatssteun.

- Opvolging en controle

Jaarlijks dienen de strategische onderzoekscentra een financiële verantwoording in bij de administratie waarbij wordt aangetoond welke kosten werden gemaakt voor de realisatie van de activiteit waarvoor de subsidie werd toegekend en welke opbrengsten de begunstigde in het kader van die activiteit waarvoor de subsidie werd toegekend heeft verworven, hetzij uit de activiteit zelf, hetzij uit andere bronnen.

Naar aanleiding van de jaarlijkse rapportering voert het Departement Economie Wetenschap en Innovatie een inhoudelijke en financiële controle uit. In het geval van onrechtmatig gebruik van de subsidie door de onderzoekscentrum heeft de Vlaamse overheid het recht en de plicht om het geheel of een gedeelte van de al uitgekeerde bedragen terug te vorderen. Naast de jaarlijkse opvolging is er om de vijf jaar een grondige externe evaluatie.

B. Controlemechanismen bij VITO en imec

De strategische onderzoekscentra, die door de vraagstelling worden gevat, implementeren volgende maatregelen om marktverstoring te vermijden:

- VITO

Om te vermijden dat het contractonderzoek tot oneerlijke concurrentie met marktspelers zou leiden volgt VITO volgende regels:

- Contractonderzoek uitgevoerd door VITO is volledig kostendekkend. De verkoopprijzen dekken de volledige directe kosten, de betrokken indirecte kosten en een winstmarge. Er worden dus geen subsidies voor gebruikt en ook geen middelen uit andere bronnen van onderzoekfinanciering of uit referentietaken. Contractonderzoeksprojecten worden in de VITO boekhouding apart geormerkt en opgevolgd.
- In overeenstemming met bovenstaande hanteert VITO een dagtarief dat ca. 150% - 200% van private studiebureaus bedraagt. Deze hoge dagprijs wordt trouwens door de opdrachtgevers bij de Vlaamse overheid consistent als de grootste handicap beschouwd om een opdracht aan VITO toe te kennen. Het gevolg is dat een opdracht enkel aan VITO wordt toegekend indien VITO als technologische onderzoeksinstelling een unieke oplossing voor de betrokken probleemstelling kan aanbieden.

- Imec

Bij imec wordt er een onderscheid gemaakt tussen "strategisch onderzoek" en "contractonderzoek", waarbij contractonderzoek gedefinieerd is als onderzoek op vraag van de klant en voor de klant en waar imec geen rechten heeft om de resultaten nog te gebruiken voor andere klanten. "Strategisch onderzoek" wordt gedefinieerd als onderzoek waar zowel imec als een partner een contributie toe leveren en waar imec het recht heeft om de resultaten of een groot deel hiervan ook ter beschikking te stellen (tegen gelijkaardige voorwaarden) aan ander partijen. Dit kunnen partijen zijn die tegelijkertijd een apart contract hebben met imec of toekomstige partijen.

- Om ervoor te zorgen dat er geen subsidie van de overheid gebruikt wordt voor het uitvoeren van contractonderzoek, wordt het principe van "full cost" plus marge gehanteerd. Onder "full cost" wordt hier verstaan de som van de directe kost, de indirecte kost en de overhead. De gehanteerde marge varieert tussen de 5 en 15% van de "full cost" afhankelijk van de inhoud, het risico van het werk en de sector van de betrokken dienstverlening.
 - Om opvolging mogelijk te maken wordt er in de contract-database (CRM) een duidelijk onderscheid gemaakt tussen "strategisch onderzoek" en "contractonderzoek". Elk contract krijgt een label binnen deze database. Alle service gerelateerde contracten krijgen ook het label "contractonderzoek".
2. Uit de toelichting volgt dat de voorwaarden van de Europese kaderregeling m.b.t. het aanwenden van subsidies opgenomen wordt in de convenanten van de strategische onderzoekscentra. De strategische onderzoekscentra implementeren deze bepalingen in hun werking en voorzien in de mogelijkheid voor opvolging die jaarlijks uitgevoerd wordt door de administratie.

Zoals blijkt uit het antwoord van vraag 1 en vraag 3 van de schriftelijke vraag nr. 200 van 10 januari 2018 werden er sinds 2010 slechts drie klachten wegens vermeende marktverstoring door de strategische onderzoekscentra gemeld. Deze klachten bleven uiteindelijk zonder gevolg hetgeen erop wijst dat de bestaande mechanismen m.b.t. marktverstoring volstaan.

Aangaande de vraag m.b.t. signalen dat de strategische onderzoekscentra marktverstoring zouden optreden ten opzichte van private partners bij publieke aanbestedingen van de Vlaamse overheid verwijzen we naar het antwoord op vraag 3 van de schriftelijke vraag nr. 200 van 10 januari 2018.